Jm
3706

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-289955-p0001-2

Na. 5. D.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-289955-p0002-8

דאש רמז דער קרבנות:

בשנת תצ״ה לפ״ק:

Calvoerii antitypus ſacrificiorum

iudaicogermanice

CIↃ IↃCC XXXV.

שאלה א׳

זאלט דען וואל איין גרוס גהיימניש אונטר
דען קרבנות שטעקן:

תשובה: און אלן צווייפל. דען ווייטיגליך
אין דער בעק אדר קעלבר אדר אויך זוא
גאר בלוטר גמיינר מענשן בלוט קענט זוא
גרושי קראפט ניט שטעקן: גאנצר גמיינדן
אונ׳ פעלקר איזטמאט צו פרזיינן אונ׳ אויסצוטילגן:

שאלה ב׳

וואש מיינסטו דען: וואש ליג וואל פור איין
פרשון דארונטר פרבורגן אונ׳ ווארום איט
אלן זולכן אופפרן אונ׳ בלוטפרגיסן אין איינם
געטליכן גהיימניש גליגט ווערט:

תשובה: עש איז דיזי פרשון דער משיח
אונ׳ היילאנד דער וועלט. וועלכר דאש
מענשליך גשלעכט נאך איינם גהיימן אונ׳
אונדרפורשליכן

):(

אונדרפֿורטליכן ראטטלוט גאטט דרלויזן אונ׳
לור איביגן זעליקייט פֿירן זאלן:

שאלה ג׳

וויטטו וואל היפֿון איין ראביניטן טפרוך
לו זאגן:

תשובה׳ דאט בראטית רבא טרייבט
איבר דיא ווארט פרעה המלך׳ אני פרעה
ובלעדיך לא ירים איש את ידו וגו׳ איך בין
פֿרעה אול און דיך זאל ניאאנר אויפֿהעבן
זיין האנר וגו׳ גאר נאכֿרענקליך היפֿון׳
ויא וואל עטוואט רונקל׳ דוך פרייזט עט
דען אטיח הוך אונ׳ פֿירט אלן זעגן אונ׳
הייל אויט אים אלז אויט איינר קוועל הער:
דיא ווארט זעלבטט לויטן אלזוא: א״ר אחא׳
מאני בו״ד׳ אתה לומד אני של הב״ה:
ומה׳ אם פרעה על שאמר ליוסף׳ אני
פרעה׳ זכה יוסף לכל הברכה הזאת׳
לכשינא אני של הב״ה שנאמר אני עשיתי׳
ואני אשא׳ אני אסבול ואמלט׳ על אחת
כמה וכמה: אתמהא: יכול לומר׳ שהגוא
נושא פנים יהוה׳ שלא כל המודים לי בפיהם
ובמעשיהם ובלבם יושיע וימלט׳ שנ׳ בימיו
תושע יהודה׳ כמה דאמ׳ המודים לו וכו׳
לקרא

לקרא כלם בשם יהוה ולעבדו שכם אחד ·
ואין שם יהוה אלא מלך המשיח · שנ׳ הנה
שם יהוה בא ממרחק וכו׳ ולמה · ועבדוהו
שכם אחד · לפי שהיתה המשרה על שכמו ·
שנ׳ ותהי המשרה על שכמו וגו׳ ער האט
גזאגט רבי מחא · פון דעם אני אדר איך
דעס פלייש אונ׳ בלוטס (דעס קיניגס פרעה
דער ניימרט פלייש אונ׳ בלוט וואר) זאלטטן
לערנן דאס אני אונ׳ איך דעס הייליגן אונ׳
הופגלובטן גאטס (וואס דאס נעמליך פיר
קראפט האט) דען · וואס איז עס · האט
פרעה דאדורך דאז ער גזאגט צו יוסף ·
איך בין פרעה · האט ווערריג אדר טיפטיך
גמאכט יוסף צו אלס זולכם זעגן · וויא
פילמער ווען קומן ווערט דער אני של הב״ה ·
דער איך דעם הופגלובטן גאטס (המשיח)
וויא גזאגט איז · אני איך האב עס גטאן ·
אני איך וויל העבן · אני איך וויל טראגן
אונ׳ דרעטן · וויא פיל מער אונ׳ נאך וויא
פילמער ווערט זולכט גטין: איך פרוואנדר
איך: קאן אמן וואול זאגן · דאס דער
דרלויזר (המשיח) ווערט אנזעהן דאס
אנגזיכט אדר פרשון · פילמער אזי דיא איס
בקענן איט אירם ווגד אונ׳ איט אירן ווערקן

אונ׳ מיט אירם הערצן· דיא ווערט ער
זעליך מאכן אונ׳ דרעטן· וויא גזאגט איז·
אין זיינן טאגן (העט משיח) ווערט גהולפֿן
ווערדן יודה· דאש איז זוא גזאגט· דיא
אים בקענן אודר לובן וכו׳ אויף דאז אלי
רופֿן אים נאמן יהודה אונ׳ אים דינן מיט
איינר שולטר· עש איז אבר קיין נאם דעש
יהודה אלז דער קיניג משיח· אלז גזאגט
איז· ביז דער נאם דעש הערן קומט פֿון
פֿערן וכו׳ אונ׳ ווארום (ווערט גזאגט) זיא
ווערדן אים דינן מיט איינר שולטר· פֿון
דעשט וועגן וויל איז דיא הערשאפֿט אויף
זיינר שולטר· אלז גזאגט איז· אונ׳ עש
ווערט זיין דיא הערשאפֿט אויף זיינר שולטר:
זוא וויט דאש אלט הולכאנגזעהן יודיש ספֿר:

שאלה ד׳

אזוויט האט דען המשיח דיא וועלט דרלויזן
אונ׳ מיט גאט פֿרזוינן זאלן:

תשובה· דוא האשט גלייך אלזא גזאגט
אויש דעם ישעיה אונ׳ דעם בראשית רבא·
דיא הערשאפֿט ליגט אויף זיינר שולטר·
דיז איז דאש קרייצהולץ דאראן דער משיח
שטערבן זאלט· אונ׳ דארורך ער איבר זינד·

טוט· טייפֿל אונ׳ העלן הערטן זאלט אונ׳
גהערשט האט: הימר אויש וויטן מיר·
משיח האב ניט מיט וועהר אונ׳ וואפֿן·
נאך זונשט מיט וועלטליכם ארק אונ׳ גוואלט
דיא מענשן דרלויזט· דען דאדורך העט זיך
וועדר זינד· טויט· דער צורן גאטש אונ׳
טייפֿל בשטרייטן· נאך דער היאל דרשטרייטן
אונ׳ גווינן לאזן:

שאלה ה׳

וואש זאגט היפֿון גאט בייא דעם נביא הושע:
תשובה· ער שפריכט בסימן א׳ ז׳
ואת בית יהודה וגו׳ אונ׳ דעש הויזש יודה
וויל איך דרבארמן· אונ׳ וויל העלפֿן
ביהוה אלהיהם אין דעם ה׳ אירם גאט:
אונ׳ ניט וויל איך אינן העלפֿן מיט בוגן אונ׳
מיט דעם שווערט· אונ׳ מיט קריג מיט
רושן אונ׳ מיט רייטרן: דיז דרקלערט
התרגום פֿון דעם מימרא דיי׳ דאש איז
פֿון משיח בן דוד· וויא אויך אין אנדר
אמהלן ווערט גלייגט ווערדן:

שאלה ו׳

וואש שפריכט היפֿון זכריה:

תשובה׳· בסימן ט׳ גיט דער פס׳ ט׳ אלזוא:
הנה מלכך וגו׳ זיך דיין קיניג ווערט קומן
צו דיר· גרעכט אונ׳ פֿול היילט איז ער·
עלענד (ארם) אונ׳ רייטר אויף איינם איזל
אונ׳ אויף איין פֿילן איין זון דער איזלין:
אונ׳ איך וויל אויסרוטן דען וואגן פֿון אפֿרים
אונ׳ דאט פֿערד פֿון ירושלים· אונ׳ זאל צרברוכן
ווערדן דער בוגן דעט קריגט· אונ׳ ער
ווערט רידן פֿריד דען פֿעלקרן וגו׳: דאט
אבר דער נביא פֿון דעם משיח רידי· בקענט
דער תלמוד אונ׳ דיא רבנין זעלברט:

שאלה ז״

ווארוט האט דען משיח דיא זינדיגן מענשן
אויט גאטס צורן לוס מאכן אונ׳ בפֿרייאן זאלן:
תשובה׳· דאט צייגט זוא פֿורט זכריה
בפסוק י״א גם את בדם וגו׳ אויך דוא דורכט
בלוט דיינט בונדט האב איך אויסגלאזן אויט
דעם ברון דא קיין וואסר איז: אונ׳ ישעיה
בסימן נ״ג גיט דער פסוק ה׳ ובחברתו נרפא
לנו וגו׳ אונ׳ דורך זיין בוילן איז אונז געהיילט
ווארדן:

שאלה ח׳

וואס זאגט היפון דאס בראשית רבא:

תשובה׳ עט שפריכט איבר ויביאה יצחק וגו׳ והיה מלך המשיח נדורן של רשעים ונתן את לבו לבקש רחמים בעד ישרא׳ ולצום להתענות בעדם שנ׳ וחוא מחלל מפשעינו והוא מבקש עליהם רחמים׳ כשהם חוטאים שנ׳ ובחברתו נרפא לנו׳ ואומר הוא חטא רבים נשא ולפשעים יפגיע וכו׳ אונ׳ ער איז גוועזן משיח אונטר דעם גשלעכט דער גאט לוזן׳ אונ׳ האט געבן זיין הערץ צו זוכן בארמהערציגקייט פיר ישראל׳ אונ׳ צו פאסטן דורך דאיטיגונג אום אירט ווילן׳ אלז גזאגט איז׳ אונ׳ דורך זיין בוילן איז אונז גהיילט׳ אונ׳ וערט גזאגט׳ אונ׳ ער האט דיא זינד פילר גטראגן אונ׳ פיר דיא איבלטעטר האט ער גבעטן:

שאלה ט׳

האט דען משיח זאלן פרחאונדט אונ׳ גטויט ווערדן:

תשובה׳ אברהאם ווייזאגט ישעיה אם אנגלוגן מקום׳ והוא מחולל מפשעינו׳

מודכא מעונתינו· ער איז דורכֿבורט אדר
דורכֿשטוכֿן פֿון וועגן אונזר מיזטאט· צוטרעטן
וועגן אונזר איבלטאט· אונ׳ אים פסוק ח׳
שטיט· נגזר מארץ חיים· מפשע עמי נגע
למו· ער איז אויש גרוט אויש דעם לאנד
דער לעבנדיגן· אום דער מיזטאט איינש
פֿאלקש האט ער פלאגי׃ ויתן את רשעים
קברו· ואת עשיר במותיו· אונ׳ מאן האט
איברגעבן דען גאטלוזן זיין גראב אונ׳ אויך
איינם רייכֿן זיין הויכֿן אדר אין זיינם טוט
(דא ער שטארב) אונ אים פֿאלגנדן פסוק
אם תשים אשם נפשו· ווען ער ווערט זעלן
צום שולדאפֿפֿר זיין זעל (לעבן) אונ׳ פסוק
י״ב תחת אשר הערה למות נפשו אן רעטן
שטאט רמז ער אוישגוזן האט זיין זעל (לעבן)
אין דען טויט· אונ׳ דניאל הנביא ווייזאגט
בסימן ט׳ כ״ו יכרת משיח ואין לו· ער
ווערט אוישגרוטיט ווערדן משיח אונ׳ ניטש
ווערט זיין פֿון אים׃

שאלה י׳

וואש שפריכֿט היפֿון דער תלמוד׃
תשובה· אים מסכֿת סוכה בפֿרק ה׳
שטיט איבר זכֿריה י״ב פסוק י״ב וספדה
הארץ

הארץ משפחות משפחות לבד׃ אונ׳ דאס
דאס לאנד ווערט קלאג פֿירן׃ דיא גשלעכֿט
אונ׳ דיא גשלעכֿט בזונדרש׃ האי ספידה מאי
עבידתיה׃ א״ר פליגי בה רבי דוסא ורבנן
חד אמר׃ על משיח בן יוסף שנהרג׃ וחד
אמר׃ על יצר הרע שנהרג׃ בשלמא
למאן דאמר על משיח בן יוסף שנהרג׃
היינו דכתיב׃ והביטו עלי את אשר דקרו׃
וספדו עליו כמספד על היחיד וגו׳ דיזי
קלאג ווארום ווערט מאן דיזעלב טואן׃ ער
זאגט רבי זיא זיין אונאיינש דארין רבי דוסא
אונ׳ אונזר ראבינר איינר זאגט׃ (מאן ווערט
וויא קלאגן) איבר משיח דען זון יוסף וועלכֿר
איז אומגבראכֿט׃ אונ׳ איינר זאגט׃ (עס
ווערט אויך קלאגן גשיאן) איבר דען יצר
הרע וועלכֿר אומגבראכֿט איז׃ אים פֿריד
זייא דער וועלכֿר גזאגט האט (דאס קלאגן
זייא גשיאן) איבר משיח דען זון יוסף דער
גטויט איז׃ דאס איז וואס גשריבן איז׃
אונ׳ זיא ווערדן אנזעהן אויף איך׃ וועלכֿן
זיא גשטוכֿן האבן׃ אונ׳ זיא ווערדן קלאגן
איבר אין אלז איין קלאג איבר איין
איינגבורן וגו׳ אונ׳ אים ילקוט גפֿינדן איך
איבר דיא ווארט המזמור ב׳ למה רגשו וגו׳

וואָרום טובן דיא היידן וגו׳ ווידר דעם הערן אונ׳ זיינם משיח פֿולגנדש: רבי הונא זאָגט אים נאָמן רבי אַכֿא· דיא פֿלאָגן זיין אין דרייא טייל פֿרטיילט: דאָט איין איז צוגטיילט דעם דוד· דאָש אנדר אונזערם גטלעכֿט· דאָש דריט דעם קיניג משיח· דאָש איז וואָש גשריבן איז· ער איז אום אונזר איזטאָט ווילן דורכֿשטוכֿן אונ׳ אום אונזר זינר ווילן צוטרעטן:

שאלה י״א

האָט דען אויך זונשט דער משיח אין איינר עלענדן פֿראַכֿטיטן גשטאַלט מריין גין זאָלן:

תשובה· ישעיה בשרייבט אין בסימן נ״ג ב׳ פֿולגנדר גשטאַלט: ויעל כיונק וגו׳ אונ׳ ער שטייגט אויף אלז איין רייזלין פֿיר אים· אונ׳ אלז איין וואורצל אויז דער ערד דער דיריקייט· קיין גשטאַלט וואר אים· אויך קיין שינהייט· אונ׳ איר האָבן אין גזעהן אונ׳ עש וואר ניט גשטאַלט אונ׳ (דאָז) איר אין פֿרלאַנגטן וגו׳ ויהוה חפץ וגו׳ אונ׳ דער הער האָט גוואָלט אין צוטרעטן· ער האָט אים קראַנק גמאַכֿט· ואת פשעים נמנה· ער איז מיט דען מיזטעטרן גלעזט:

שאלה י״ב

וואש זאגט היפֿון דער נביא זכריה:
תשובה· ער שפריכֿט בטיאן ט׳ פסוק ט׳
הנה מלכך יבוא וגו׳ זיך דיין קיניג ווערט
קואן נידריג אונ׳ רייטענד אויף איינם איזל
אונ׳ אויף איינם פֿילן איין זון דער איזלין:

שאלה י״ג

דרקלערן דיזן פסוק דיא יודן פֿון דעם משיח:
תשובה· יוא· דער תלמוד זעלברט
שפריכֿט אין סנהדרין פרק כל ישראל· א״ר
אלכסנדראי כתיב וארו· עם ענני שמיא
כבר אנש אתי· וכתיב׳ עני ורוכב על
חמור· זכו· עם ענני שמיא· לא זכו·
עני ורוכב על חמור· ער האט גזאגט רבי
אלכסנדראי· עש איז גשריבן· זיך· מיט
דען וואלקן דער הימלן אלז איין זון מיינש
מענשן קומט ער· אונ׳ איז גשריבן· עלענד
אונ׳ רייטענד אויף איינם איזל· זיין זיא
עש ווערט· (ווערט ער קומן) מיט דער
וואלקן דער הימלן· זיין זיא עש ניט ווערט·
נידריג אונ׳ רייטנד אויף איינם איזל: אבר
אמל שפריכֿט דער תלמוד בסנהדרין פרק

י"מ· רב יוסף אמר· ייתי ואזכה דאיתיב בטולא דכופיתא דחמרה· רב יוסף האט גזאגט· לאז קומן (דען משיח) זא וויל איך אויך אין דעם שאטן דעש אייזלש זיינש איינזיצן: זא דרקלערט אויך דיזן פסוק פון דעם משיח דאש וורדט קהלת איבר דען פסוק בסימן א': דרום זאגט אויך רש"י איבר דען אנגפירטן שפרוך זכריה אין דעם פירוש: אי אפשר לפותרו אלא על מלך המשיח· עש איז און מיגליך דיז צו דרקלערן אלז פון דעם קיניג משיח:

שאלה י"ד

וואש זאגט ווייטר דער תלמוד איים אנגפירטן מקום דעש סנהדרין פון דעם צושטאנד דעש משיח בייא זיינר אנקונפט:

תשובה· עש ווערט אלדאר ווייטר גפראגט· והיכא יתיב· אונ' וואו זיצט ער (המשיח) אונ' ווערט געאנטפרט· אפיתחא דרומי· בייא דעם טור צו רום: ומאי סימניה· וואש איז אבר זיין צייכן· יתיב ביני עניי סובלי חולאים· ער זיצט אונטר דען בעטלרן· דיא בלאטרן זיין מיט אייטר בוילן· מה שמו· וואש איז זיין נאם·

רבנן אמרי׃ חוורא דבי רבי שמו שנאמר אכן חלינו הוא נשא׃ אונזר ראבינן שפרעכן אויזעליג. פון הויז רבי איז זיין נאמן׃ וויל גזאגט איז׃ ווארהאפטיק אונזר קראנקהייט האט ער גטראגן׃

שאלה ט״ו

ווארום זאלט דען משיח זא עלענד זיין· זא פיל ליידן· דען איבלטעטרן גלייך גאכטיט· דורכשטוזן אונ׳ פרוואונדט ווערדן· אונ׳ ענדליך גאר איינם שמערצליכן אונ׳ שמעליכן טויטש שטערבן׃

תשובה׃ עס איז שון דייטליך גנוג גלייגט· בפארט מיט ישעיה הנביא בסימן נ״ג דא הייסט עס יוא׃ אכן חלינו וגו׳ ווארהאפטיק אונזר קראנקהייטן האט ער אויפגנומן· אונ׳ אונזר שמערצן האט ער גטראגן׃ אונ׳ מיר האבן אין דאפיר גהאלטן אלז איינן גפלאגטן אונ׳ גשלאגנן גאטס אונ׳ גדעמיטיגטן· אונ׳ פרוואונדט וועגן אונזר מיזטאט ווילן· צרשטוזן אום אונזר בוזהייט ווילן· דיא צוכטיגונג אונזר פרידן איז איבר אים אונ׳ אין זיינן וואונדן איז אונש גהיילט ווארן׃ אונ׳ זולכר הערליכן פארשטעלונג פינדן זיך מער אין

דיזם סימן· אלז בפסוק ו׳ ויהוה הפגיע בו
את עון כלנו· אול דער הער האט לאזן
בגעגנן אויך אים דיא זינד אונזר אלר וגו׳
נגזר מארץ חיים· מפשע עמי נגע למו· ער
איז אויטגרוטיט אויט דעם לאנד דער לעבנדיגן
פון וועגן דער איזטאט איינט פאלקט האט
ער פלאג וגו׳· אם תשים אשם נפשו·
ווען ער זעלן ווערט לום מינדאופפר זיין
זעל אדר לעבן וגו׳ ועונתם הוא יסבול·
אול איר זינד ווערט ער טראגן וגו׳ תחת
אשר הערה למות נפשו ואת פשעים נמנה·
והוא חטא רבים נשא· דארום דאט ער
אויטגוזן האט זיין זעל אין דען טוט· אול
ער דיא זינד פילר גטראגן האט: אלזו
אויך גיט דער פסוק בדניאל הנביא בסימן
ט׳ לכלא הפשע· ולחתם חטאות ולכפר עון
ולהביא צדק עולמים· לו ענדיגן דיא איבר
טרעטונג (אין דען טאגן· ווען אטיח ווערט
אויטגרוט אדר גטויט ווערדן) אול לופרזיגלן
דיא זינד· אויטלוזינן דיא אונגרעכטיקייט·
אול הערלוברענגן דיא גרעכטיקייט דער
איביקייט:

שאלה ט״ז

ואלט דען האטיח דורך זיין ליידן אול טוט
אין

מיין זינדאוספֿר אונ׳ פֿרזינונג ווערדן פֿיר דער וועלט זינד:

תשובה׳ דיז איז בטיירליך קלאר אויש דעם וואש אנגפֿירט׳ יוא ישעיה הנביא זאגט אים אנגפֿירטן סיאן אויטדריקליך׳ האטיח ווערט אלז איין לאם צור שלאכטבאנק גפֿירט ווערדן אונ׳ זיין לעבן לום טולדאוספֿר געבן: אונ׳ דא האבן איר דען אאן׳ אויך וועלכם דיא בלוטיגן זינד אונ׳ טולדאופֿפר אין דעם ברית עתיקה מן דעם יום כפרים אונ׳ אין דען איבריגן גאטשדינשטן גלילט׳ אונ׳ דאפֿון זיא אלי קראפֿט געהאבט האבן:

אגרת

אגרת הפויל אל עבריים

סימן ט :

עס איזט וואהר׳ דס אויך דער ערשטר
(פֿרבונד) גהאט האט זיינה געטצי אוני זיינה
רעכֿטי (חוקים ומשפטים) פֿון דעם גאטש
דינשט (עבֿודת הטם) אוני (האט דער
ערשטי פֿרבונד אויך גהאט) איין מקדש אויף
דער ערדן (שמות כ״ה פסוק ח׳ אוני סימן
כ״ו פסוק א׳) : ב דען עס וואר אויף
גריכֿטיט איין משכן׳ דאס ערשטי (טייל
פֿון משכן) דארינן דיא מנורה אוני דער טולחן
וואר אוני דיא לחם הפנים׳ אוני דיזר (טייל
פֿון דעם משכֿן) ווערט גנענט׳ דאס
הייליגי (מקדש): ג אבר הינטר דעם
אנדר פֿאר האנג׳ דא וואר דיא רואונג
(אדר משכן) דיא גנענט ווערט קודש הקדשים
(שמות כ״ו פסוק ל״ג): ד צו דיזר
וואר איינה פֿייארפפאן פֿון גאלד׳ אוני
דער

דער ארון הברית· איט גאלד בדעקט פון רינגטט אום· אין וועלכר אויך וואר דער קרוג פון גאלד· ווארין דער מן לאג (שמות ט"ו פסוק ל"ג)· אונ׳ דער שטאב אהרון· וועלכר גבליט האט (במדבר י"ז פסוק כ"ג) אונ׳ דיא לוחות הברית: ה אונ׳ אויבן דריבר (איבר דעם ארון) ווארן דיא כרובים פון פון הערליכקייט (כלוואר כבוד השכינה) דיא דא ברעקטן (איט איר פליגל) דאס כפורת· פון וועלכן דינגן איצונד ניט צייט איזט צו רידן פון שטיק צו שטיק: ו אלז נון דיזי זאכן זוא צו ברייטט ווארן· דא גינגן דיא כהנים אלי צייט אין דאס ערסטי משכן· אונ׳ פולענדרטן דען דינסט פון גאט (עבודת הטם): ז אין דעם אין וועגדיגן (משכן· דאס דא היס קודש קדשים) דא גינג נור דער כהן הגדול הריין איין אמהל אין דעם יאהר (שמות ל׳ פסוק י׳ ויקרא ט"ז פסוק ב׳)· ניט זונדר בלוט (קאם דער כהן הגדול אין קדש קדשים) וועלכש ער אפפרטי פאר זיינה איסגרייפן אונ׳ פאר דיא איסגרייפן פון דעם פאלק· (ויקרא ט"ז פסוק ב׳· ט"ו· ל"ג אונ׳ ל"ד): ח וואו איט דער רוח הקודש דאס האט גלייגט (ארזאו)

(מרמז גוועזן)· דש דער וועג צו דעם
מקדש (שלמעלה) נאך ניט גיעפֿנט וואר·
וואָ לאנג אלז דאש ערשטי משכן נאך גשטאנדן:
ט דאש אוזטי זיין איין פֿאר בילדניש (אדר
ראז) צו דער זעלביגן צייט· אין וועלכר
גיאָפּפֿרט ווארן גאבן (קרבני נדבות) אונ׳
שלאכט אפּפֿר· דיא דא ניט גקענט האבן
פֿולקומנטליך ריין מאכן דאש הערץ פֿון דען
(בן אדם) וועלכר גאט דינטי (אדר וועלכר
וולטי דיא עבודה צו טון· וויא איש גבאטן
איזט): ׳ וויל (דיזה עבודת השם
בשטאנדן האט) נור אליין אין שפייז אונ׳
טראנק (כלו׳ וועלכי מאכלים טהור אדר טמא·
כשר אדר טריפֿה· אונ׳ וועלכי משקים מותר
אדר אסור ווארן) אין אונטר שידליכן טבילות
(ויקרא סימן י״ג· י״ד אונ׳ ווייטר: במדבר
סימן י״ז)· אונ׳ אין גזעצן· דיא דא אויך
לייבליכי זאכן גינגן (חוקים גופֿניים· לאשן
שעטנז· בשר בחלב· יבמה· חליצה אונ׳
דער גלייכן מעהר עד אין סוף)· וועלכי
(חוקים) זיין גבאטן ווארדן· ביז צו דער
צייט אלז דיזי תורה זאלטי (דורך איינן נייאן
פֿר בונד) פֿר בעסרט ווערדן: יא אבר
(ישוע) דער משיח· אונ׳ דער רעכטר

כהן

כהן הגדול פון דען צוקינפטיגן גיטרן (נלכטי
עה"ב)׳ דער איזט גקומן (אויף דיזי וועלט)׳
אונ׳ ער איזט אויף איין מאל איין גגאנגן
אין דאש מקדש׳ דורך איין משכן׳ דאש
גרעסר אונ׳ פולקומנטליכר איזט (אלז דאש
משכן אין דער מדבר וואר) דאש ניט מיט
הענדן געמאכט איזט׳ דאש איזט׳ דאש
ניט גבויאט איזט נאך דער אורדנטליכן וויז
(כלו׳ כדרך בנייני העולם):
יב אונ׳
(דיזר משיח) איזט ניט איין גגאנגן דורך
דאש בלוט פון שטיר אדר קעלבר (גלייך וויא
דער כהן הגדול בשר ודם טון מוזטי) נייארט
דורך זיין אייגן בלוט׳ אונ׳ ער האט גפונדן
(אאליא גוועזן) איינה איביגה ערלייזונג:
יג דען ווען דאש בלוט פון אקסן אונ׳ פון
שטירן׳ אונ׳ דיא אשי פון איינר יונגן קוא
(אפר פרה אדומה) ריין מאכן צו דער
רייניגקייט אן דעם לייב דיא און רייניגקייט׳
ווען זיא דא מיט בשפרענגט ווארדן זיין׳
יד וויא פיל מעהר ווערט דאש בלוט פון
דעם משיח׳ דער דא איז זונדר געברעכן
גוועזן׳ אונ׳ האט זיך גיאפפערט צו גאט
דורך דען רוח הקודש׳ וויא פיל מעהר
ווערט דאש זעלביגי (בלוט) ריינגן אייר
הערצן

הערצן אונ׳ גאיט· פֿון דען טויטן ווערקן
(ר״ל פֿון דען מעשים הרעים· דיא דא
ניכֿטט אנדרשט גורם זיין אלז מיתת עולם)
אום צו דינן דען לעבנדיגן גאט: טו אונ׳
דעטט ווען איזט ער איין פֿרמיטלר (איין
אלין אונ׳ סרסור) פֿון איינם נייאן פֿרבונד
אום ווילן דט דיא אויט גווילטי עמספֿאנגן
אעכֿטן דיא פֿרזכֿרונג פֿון דער איביגן
ערבטאפֿט· דורך דען טויט· וועלכֿן
ער (דער משיח) גליטן האט צור ערלייזונג
פֿון דען איברטרעטונגן (עבֿירות)· דיא
דא גטעהן זיין אונטר דעם ערסטן פֿרבונד
(אדר תורת משה: אונ׳ קואט דא מיט איבר
איין· וואט איר דארט לייאנן אין זוהר
פרשת ויקהל דף פ״ה דפֿוס קרימונא·
דף טא״ה דפֿוס זולצבך· אונ׳ אין דעם
זוהר קטון דף ר״ב· דט דער משיח האט
אויט גרופֿן· כל מרעין כל כאבין·
כל יסורידהון דישראל דייתון עליהו
וכולהון אתיין עליה· ואלמלא
דאיהו אקל מעליידהו דישראל ונטיל
עליה· לא הוי ברנש דיכיל למסבל
יסורידהון דישראל על עונשי דאורייתא·
הה״ד· אכן חלינו הוא נשא וגו׳:

דאש הייסט אויך טייטש· אלי קראנקהייטן·
אלי וויאטאג· אלי פייניגונג פֿון ישראל דש
זיא קומן זאלן אויף אין (כלומר אויף דען
משיח)· אונ׳ זיא זיין אלי גקומן אויף אין:
אונ׳ ווען ער (דער משיח) זיא ניט ער
לייכֿטרט האט פֿון ישראל· אונ׳ זיא אויף
זיך גלאדנט· זוא ווער קיין מענש גוועזן·
דער דא העט גקענט ערטראגן דיא פייניגונגן
וועלכֿי ישראל פֿרדינט האט פֿון וועגן דער
שטראפֿן איבר דיא איברטרעטונגן דער תורה:
אונ׳ דיזש איזט עש נון וואש פֿון דעם משיח
גשריבן שטיט (ישעיה נ״ג פסוק ד׳)· פֿר
וואהר· אונזרי קראנקהייט האט ער
גטראגן וגו׳): טז דען וואו איינה
צוואה (אדר איין פֿרבונד) איזט· דא מוז
דא צו קומן דער טויט פֿון דעם יעניגן· דער
דען פֿרבונד (אדר דיא צוואה) גמאכֿט:
יז דען איינה צוואה ווערט בשטעטיגט
דורך דען טויט· וויל זיא זונשטן ניטש
גילט· ווען דער נאך לעבט· דער דיא
צוואה גמאכֿט האט: יח דארום איזט
אויך דער ערשטי פֿר בונד ניכֿט בשטעטיגט
גווארדן זונדר בלוט: יט דען אלז משה
פֿולענדט האט צו רידן צו דעם גאנצן פֿאלק
אלי

אלי גבאט פון דער תורה· דא נאם ער
דאש בלוט פון דען קעלבר אונ' פון שטירן
מיט וואשר אונ' מיט פורפל וואלי· אונ' מיט
איזוב· אונ' ער שפרענגטי אויף דאש בוך·
אונ' אויף דאש גאנצי פאלק: (שמות כ"ד
פסוק ה' ו' אונ' ח': ויקרא ט"ז פסוק י"ד
ט"ו אונ' י"ה) אונ' ער שפראך (שם שמות
כ"ד)· דיזש איזט דאש בלוט פון דעם פר
בונד· וועלכן גאט מיט אייך פרשניטן האט:
כא אונ' אויך אלזוא האט ער בשפרענגט
אים דעם בלוט דאש משכן אונ' אויך אלי גפעש·
דיא דא גהערטן צו דעם דינשט פון גאט (כלי
השרת· שמות כ"ט פס' ל"ו· אונ' סימן מ' פס'
ט': בפרט אבר ויקרא ח' פסוק ט"ו אונ' י"ט:
אונ' סימן ט"ז פסוק י"ד): כב אונ'
נאך דער תורה (פון משה) ווערט כמעט אליש
מיט בלוט גרייניגט· אונ' זונדר בלוט פר
גיסן גשיכט קיינה פרגעבונג (סליחת
החטאים): כג אלזו וואר עש נון
ניטיג· דש דיא זאכן· וועלכי נור פאר
בילדר (רמזים) וואָרן פון דען הימלישן זאכן·
גרייניגט ווערדן מעסטן דורך זאלכש (בלוט
פון בהמות)· אבר זיא דיא הימלישי זאכן
זעלבשט מעסטן גרייניגט ווערדן דורך אפפר

דיא

דיא דא בעסר ווערן מעהר אלז וויא יעני
דארט (אין תורת כהנים):   כד דען
דער משיח איז ניט איין גגאנגן אין דאש
מקדש· וועלכש מיט הענדן געמאכט איזט·
אונ׳ וועלכש איין פארבילד (ראז) איזט פון
ווארהפטיגן מקדש (שלמעלה)· נייארט ער
איז זוא גאר ביז אין דען הימל איין גגאנגן·
אום זיך איצונד זעהן צו לאזן פאר דעם אן
געזיכט פון גאט אונזרט וועגן: כה אונ׳
(ער איזט אבר) ניט אלזוא איין גגאנגן (אין
דען מקדש שלמעלה)· דש ער זיך זעלבשט
פיל מאל מקריב מעכטי· גלייך וויא דער
כהן הגדול (בשר ודם) אלי יאר הריין צו
גין פפלעגט אין דאש מקדש מיט פרעמדן
בלוט (כלו׳ מיט דם פון בהמות אונ׳ עופות):
כו זונשטן העט ער (דער משיח) אפט
מאל געמושט (יסורים) ליידן פון בשאפונג
דער וועלט אן (משטת יאי ברמשית)·
נייארט ער האט זיך איצונד אן דעם ענדי
פון דער וועלט איין מאל בוויזן· אום אב
צו טון דיא זינד דורך זיין אייגן שלאכט אפפר
(כלומר דא דער משיח זיינה אייגנה זיל
געשטעלט האט צום קרבן אשם אונ׳ זבח פסח·
ישעיה נ״ג):   כז אונ׳ גלייך וויא עש

דען

דען מענשן געזעצט איזט איין מאל צו שטערבן אונ׳ דערנאך (קוומט) דאס געריכט (פֿאר דעם בית דין של מעלה): כח אלזוא איזט אויך דער משיח איין מאל גיאפפֿרט ווארדן אום אויף זיך צו טראגן אונ׳ אב צו טון דיא זינדי פֿון פֿילן. צום אנדרן מאל אבר ווערט ער זיך ווידר זינד בוויזן צו דענן. דיא דא אויף אין האפֿן צו דער איביגן זעליגקייט (לאושר האמתי):

* * * * * *
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

Im 3706
S

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-289955-p0027-8

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-289955-p0028-4

5

:***:*****:******

* דאש רמז דער קרבנות: *

* בשנת תצ"ה לפ"ק: *

* Calvoerii antitypus ſacrificiorum *

* iudaicogermanice *

* CIↃ IↃCC XXXV. *

****:**********:*****

שאלה א׳

זאלט דען וואל איין גרוט גהייאניט אונטר
דען קרבנות שטעקן:

תשובה· און אלן לווייפל· דען וויטיגליך
אין דער בעק אדר קעלבר אדר אויך זוא
גאר בלוטר גאיינר מענטן בלוט קענט זוא
גרוטי קראפט ניט שטעקן· גאנלר גאיינדן
און פעלקר אייטאמט לו פֿרזיין און אויטלוטילגן:

שאלה ב׳

וואט איינטטו דען· וואט ליג וואל פֿור איין
פרטון דארונטר פֿרבורגן און וואורויך איט
אלן זאלכן אופפֿרן און בלוטפֿרגיטן אין איינם
געטליכן גהייאניט גליכט ווערט:

תשובה· עט איז דיזי פרטון דער משיח
און הייאנד דער וועלט· וועלכר דאט
מענטליך גטלעכט נאך איינם גהייאן און
אונדרפֿורטליכן):(